

2.OS FACTORES DE PRODUCCIÓN.

**RECURSOS NATURAIS: OS ECOSISTEMAS,
RECURSOS HUMANOS: A POBOACIÓN,
RECURSOS MATERIAIS:TECNOSFERA.**

2.1 factor terra ou estudo dos Ecosistemas

- a) as materias primas. Un exemplo: o caucho**
- b) a enerxía. Modelo enerxético actual.**
- c) por que é necesario ou estudo dos ecosistemas**
- d) funcións económicas dos ecosistemas**
- e) taxas sostenibles de explotación**

2.2 factor traballo ou a poboación mundial

- a) debátes sobre a explosión demográfica**
- b) poboación activa, parada e ocupada.Taxas**
- c) O paro**

2.3 factor capital ou tecnosfera

- a) Ou capital material: infraestruturas e Formación Bruta de Capital**
- b) O capital natural**
- c) O capital humano**
- d) A tecnoloxía. O i+d**
- e) A depreciación, amortización ou desgaste,**

3. OS BENS E SERVIZOS FINAIS

3.1 ACTIVIDADES DE PRODUCCIÓN

- a) a produción**
- b) tipo de bens**
- c) os custos, ingresos e beneficio**
- d) a produtividade**

3.2 ACTIVIDADES DE DISTRIBUCIÓN E CONSUMO.

3.3. OS RESIDUOS

Introdución

DENDE UN ENFOQUE PRODUCTIVISTA E DENDE UNHA PERSPECTIVA SIMPLE, Ou ESQUEMA DE TRANSFORMACIÓN DÁS MATERIAS PRIMAS EN PRODUTOS FINAIS

FACTORES -----> **BENS E SERVIZOS:**
TERRA CONSUMO
TRABALLO INVESTIMENTO
CAPITAL

Analizaremos exemplos de produción dalgún BEN ou servizo e distinguiremos os INSUMOS ou FACTORES (entradas do proceso) e oS OUTPUT que virá representado polo ben ou servizo en si mesmo. Poñeremos exemplos representativos do SECTOR PRIMARIO, DO SECTOR SECUNDARIO E DO SECTOR TERCIARIO.

Sementes
Auga ----- □ plantas forraxeiras (sector I)
Traballo
Arado

Mexilón
Aceite
Latas ----- □ conservas (sector II)
Traballo
Maquinaria
naves

Traballo
Equipos informáticos ----- □ axencia de viaxes (sector III)

EN TODOS OS PROCESOS UTILÍZASE ENERXÍA. NA AGRICULTURA TRADICIONAL PODE SER ENERXÍA DE ORIXE ANIMAL E HUMANA. NA INDUSTRIA E NON SECTOR SERVIZOS A ELECTRICIDADE PODE SER TERMoeLECTRICA, DE ORIXE NUCLEAR, HIDROELECTRICA, HIDROCARBRUROS, OU DOUTRAS ENERXÍAS ALTERNATIVAS.

OS OUTPUTS OU BENS FINAIS PRODUCIDOS

Bens e servizos **de Consumo**. Todos vos demandados polas familias a excepción dá vivenda

Bens e servizos **de investimento**. Todos vos demandados polas empresas, a excepción dá construción que como dixemos vos demandan tamén as familias (vivendas)

Infraestructuras. Conxunto de bens de capital acumulados: son as instalacións, as estradas, as redes, as comunicacións, edificios, etc

2.1 FACTOR TERRA.ou o estudo dos ECOSISTEMAS

En sentido estrito, cando falamos de factor terra referímonos as materias primas e as fontes de enerxía que utilizamos para a elaboración de bens ou servizos.

En sentido amplo, referímonos ao hábitat ou Ecosistema.

Ecosistemas

- O fluxo de materia no ecosistema é cíclico: A materia inorgánica do medio, transformada en materia viva mediante a fotosíntesis é devolta ao medio inorgánico trala morte dos seres vivos.
- O fluxo de enerxía: A enerxía solar, transformada polas plantas en enerxía química, é devolta ao medio en forma de calor.

CRISE AMBIENTAL: desequilibrios profundos entre A Terra como sistema global e a Biosfera, que é necesario solucionar de inmediato para evitar a generalización dos desequilibrios e a destrución do sistema. **APROXIMÁMOSnos aos GRAVÍSIMOS PROBLEMAS QUE ESTÁN asolando Ao PLANETA TERRA PORQUE SeN O noso SOPORTE VITAL NON TEN SENTIDO A ECONOMÍA.**

Entenderemos a economía como subsistema dentro do ECOSISTEMA GLOBAL do que teremos que coñecer algunhas claves do seu funcionamento e dos seus males para poder entender as claves dos conflitos económicos do mundo actual. Pare iso, partimos do estudo do Planeta Terra atendendo á ATMOSFERA, A HIDROSFERA, A LITOSFERA E A ENERXÍA. AIRE, AUGA, TERRA E LUME. O estudo da Biosfera e dos seres vivos aproximándonos ao concepto de CICLO DA MATERIA e FLUXO DA ENERXÍA

ACTIVIDADE DE GRUPO: Dividiremos a clase en sete grupos que traballarán a información que se proporciona nas páxinas seguintes preparando unha presentación con diapositivas. 7 coordinadores subirán a google docs un resumo do que cada grupo expoñerá na clase.

a) AS MATERIAS PRIMAS . Un exemplo: o caucho

A Ecoloxía estuda os Recursos Naturais en relación Á VIDA DO PLANETA. A Economía os estudou ate ou presente como as materias primas ou fontes enerxéticas que se precisan para iniciar a produción de bens e servizos. Son os INSUMOS, as entradas no proceso produtivo procedentes dá Natureza.

Procedentes dá **agricultura**, das plantacións como a pataca, o centeo, o liño, o millo, a vide, os cereais forraxeiros, etc

Procedentes dá **gandeiría** como o gando (vacuno, porcino, ovino, aves, cabalos, etc)

Procedentes do subsector **forestal** (madeira, mel, castañas, etc)

Procedentes **do mar e dos ríos** (peixes, moluscos, crustáceos, algas,etc)

Minería (ouro, prata, aceiro,

Fósiles (combustibles : carbón e petróleo)

Actividade 1. Un exemplo, O caucho. Os indios da Amazonia coñecían distintos árbores de caucho e dominaban dende tempos inmemoriais as técnicas da súa utilización. A pelota coa que xogaban os mayas de Centroamérica era de caucho e os tambores do alto Orinoco estaban guarnecidos con caucho. Dende principios do S.XVIII os portugueses de Pará aprenden dos indios a moldear o látex para facer botas e recipientes e a botalo sobre a tea para impermeabilizala. A partir de 1850 ou aumento da demanda internacional deberase fundamentalmente ao uso da bicicleta e do automóbil. En 1839 conséguense os primeiros neumáticos. A partir de entón a historia do caucho quedará vinculada á do automóbil. En 1892 Michelin fabrica o primeiro neumático desmontable. Estala o BOOM. A Amazonia, ao ter ou monopolio da hevea pode fixar os prezos ... o ouro negro converxe en MANÁOS, o porto navegable máis importante do Amazonas.

Manaos alcanza a cima entre 1908 e 1910, se manteñen en explotación 80 millóns de heveas, repartidas ao longo de tres millóns de quilómetros cadrados de selva. Os dereitos de aduana cobren o 40 % da débeda nacional do Brasil. Isto representa a produción da metade da produción mundial, porque o monopolio xa non existe. Algunhas sementes roubadas na Amazonia 30 anos antes deron lugar en Malasia a inmensas plantacións de heveas, cun rendemento e prezo de custo imposible para facerlle a competencia. As árbores esgotadas por anos de sangrados exhaustivos, producen cada ano menos resina. Crise e bancarrota. Con todo, este mesmo ano inaugúrase a liña férrea que une Madeira ao Mamoré, 350 km de percorrido. As obras iniciáronse en 1908 na fronteira entre Brasil e Bolivia. Cando terminaron as obras, 5 anos despois, o mercado do caucho desplomárase. Morreron 6.000 traballadores, Esquilmaronse 30.000 km. cadrados de selva rica en heveas, propiedade de tribos indias pacíficas. Dos 50.000 indios da rexión, só quedaron 8.000 superviventes.

PÍDESE:

-Analizar produtos que conteñan caucho natural ou artificial. Industrias asociadas.

-Monopolios que traballan ou traballaron co caucho

-Tamaño da selva amazónica

-Prezo do caucho nos mercados internacionais

- Prezo doutras materias primas (cotización mercados)

ACTIVIDADE 2 PAÍSES PRODUCTORES DE CEREAIS. (FAO)

ACTIVIDADE 3 : CAUSAS DOS MONOCULTIVOS EN MOITOS PAISES DO SUR

NOS CIRCUÍTOS COMERCIAIS DE PRINCIPIOS DO S.XIX ESPECIALIZANSE AS COLONIAS NA PRODUCCIÓN DE MATERIAS PRIMAS QUE VOS CENTROS INDUSTRIAIS PRECISAN EN GRANDES CANTIDADES (TEXTILES: ALGODÓN, SEDAS; ESPECIAS, AZUCRE, CHE, CACAO, CAFÉ...

Europa a finais do Antigo Réxime, en 1801, era o centro do mundo.

importantes áreas de África e sobre todo de Asia, formarían parte dos grandes circuítos comerciais organizados polos europeos.

3.1 MAPA MUNDI IMPERIOS E COLONIAS SECULO XIX

3.2 TRÁFICO DE ESCLAVOS E COMERCIO TRIANGULAR

b) A ENERXÍA

Todo proceso de cambio ou transformación faise mediante un consumo de enerxía. Sen ela sería impensable a vida en xeral e a produción en particular. As formas de producir, os distintos tipos de actividades industriais e agrarias, mesmo os descubrimentos técnicos de cada época están indisolublemente vinculados ás fontes de enerxía utilizadas.

As fontes de enerxía desenvolven distintas industrias E DISTINTAS MANEIRAS DE PRODUCIR

A evolución histórica das fontes de enerxía:

- A enerxía do vento (navegación e comercio)
- A enerxía hidráulica (muiños, máquinas, forza da auga)
- A máquina de vapor (siderurxía, industria pesada, ferrocarril)
- A electricidade
- O petróleo (industria do automóbil)

Co invento do lume cociñouse, primeira actividade de transformación de alimentos crús en alimentos elaborados. Coa *máquina de vapor* desenvolveuse o ferrocarril e a industria textil; co *petróleo* a industria química e a automoción; coa *enerxía eléctrica* unha industria variadísima de electrodomésticos e un despegue da electrónica; coa *enerxía atómica* unha industria armamentística altamente perigosa .

O papel das tecnoloxías no desenvolvemento das sociedades.

Tecnoloxías fundamentais	Necesidades motrices	Formas de organización industrial dominantes	(1)Países dominantes (2)Países en recuperación
Primeira Revolución Industrial. Fase de expansión 1790-1814- Fase de recesión:1815-1847			
Maquina de vapor, telar, madeira e ferro	Alimentación, vestido, portos e canles	Artesanado e empresas individuais, mercado local e rexional	Inglaterra

Segunda Revolución Industrial. Expansión 1848- 1874. Recesión 1875-1895			
Carbón, fundición, ferrocarril, materiais, construcción	Transportes ferroviarios e urbanización	Concentración de fábricas. Mercado nacional.	Inglaterra (1) Francia, Europa NON, EEUU(2)
Terceira Revolución Industrial: Expansión 1896-1919. Recesión: 1920-1939			
Aceiro, fundición motor de combustión interna, mecánica, química mineral	Infraestructuras urbanas e estradas. Equipamiento agrícola e minero, armamentos mecánicos	Sociedades Anónimas, "Cárteles" e monopolios, mercado internacional, publicidade	EE UU, Alemania (1)
Carta Revolución Industrial: Expansión: 1940-1967. Recesión: 1968- ?			
Petróleo, motor eléctrico, avión, química orgánica, plásticos, radio, tv.	Transporte automóbil. Infraestructuras de estradas e aeroportuarias. Hábitat individual e infraestructuras periféricas. Electrodoméstico, servizos sociais (educación e saúde), armamentos atómicos, aeronáuticos e electrónicos	Conglomerados diversificados. Management tecnocrático. Sociedades Multinacionais. Taylorismo e traballo en cadea. Distribución en masa (hipermercados, publicidade)	EE UU (1) Europa Occidental, Xapón (2)

Fonte: Stoffaes, Christian. A crise dá Economía Mundial, en *Introdución ao desenvolvemento económico e social*. Jose M. Laranjo e outros, Porto Editora, 1995.

Porcentaxe de enerxía utilizada

Fonte de enerxía	1875	1900	1925	1950	1975	2000
Madeira	60	39	26	21	13	5
Carbón	38	58	61	44	27	21
Petróleo	2	2	10	25	40	39
Gas natural	á1	1	2	8	15	15
Hidroeléctrica, nuclear,	á1	á1	1	2	5	20

Fonte: ONU e outras fontes recompiladas por Peter Hagett.

Enerxías tradicionais. Enerxías renovables e non renovables.

1. Renewable de tipo hidráulico: Presas: Representan valores de utilización da orde do 7% do total da enerxía producida e do 20% da enerxía eléctrica.

2. Termoeléctrica: non renovable de carbón, gasóleo, fuel, ou outros fluídos. Quéimase combustible e quéntase un líquido (auga) ata a súa vaporización. O vapor de auga presurizado pasa a través das turbinas e os aparellos mecánicos e eléctricos que transforman a enerxía calorífica en mecánica e esta en eléctrica. Necesitan grandes cantidades de auga, e xeran choiva aceda.

A eliminación do SO₂ non é fácil e a dos NON_x tampouco. Por outra parte, as cinzas tamén deben de ser eliminadas. Tamén provoca problemas ambientais a auga quente que sae ao final do proceso.

3. OUTRAS Renovables: Admitimos como renovables aquelas que a escala temporal humana constitúen unha fonte inagotable

Son todas derivadas dalgún xeito da enerxía solar (SOLAR, MAREOMOTRIZ, EÓLICA...) e as súas transformacións, excepto:

-Xeotérmica: aproveita a enerxía remanente da formación do planeta ou a derivada da desintegración dos elementos radiactivos para quentar acuíferos.

-Combustibles tecnolóxicos derivados da incineración dos RSU.

A enerxía solar é inagotable, pero presenta problemas: estacionalidade da intensidade, alta tecnoloxía. Ademais as solares e as eólico-solares representan un impacto visual importante, as eólicas teñen unha alta contaminación acústica, etc.

4. Enerxía nuclear: Consiste na fisión de material radiactivo, calentamiento de auga ata a vaporización, e conversión en enerxía eléctrica.

-*Aspectos ambientais básicos:* Necesitan circuíto refrixerador, normalmente auga dos sistemas naturais fluviales ou mariños, que condensarán a auga do

secundario para circular de novo polo primario.

As medidas de seguridade deben ser extremas Os residuos radioactivos, basicamente de centrais nucleares (95%) e hospitais (5%), que poden ser líquidos, sólidos ou gases, pero que en calquera caso son de difícil almacenaje. Os residuos poden ser de baixa, media ou alta intensidade. Desde 1993 (Convención de Londres) está prohibido o verquido no mar. Inflúe moito tamén a estabilidade xeolóxica da zona.

O industrialismo supuxo combustión fósil: o petróleo, o carbón e o gas, foron quen crearon o mundo moderno. Actuaron de motor na revolución industrial, alimentaron o crecemento do S. XX. Unido ao consumo de materiais: ferro e aceiro; novos inventos –a máquina de vapor- ; novas técnicas: o sistema de produción fabril e a crecente aplicación da ciencia á tecnoloxía.

Coa Revolución Industrial cámbiase da explotación da superficie da terra á explotación do subsuelo. É un cambio da dependencia da enerxía proveniente a cada momento do sol á enerxía almacenada na Terra.

Non podemos usar agora a luz solar do mañá, pero en certo sentido podemos usar o petróleo, o carbón, o ferro e o helio do mañá. As máquinas que fundiron ferro e aceiro foron capaces de aproveitar fontes de enerxía máis intensas, alimentadas con C.F. do subsuelo e de áreas remotas. A partir dos anos 70 coas grandes crises do carbón e do petróleo, vólvese a pensar nas enerxías alternativas, como a solar, para substituír ás tradicionais.

Hoxe a humanidade consome enerxía primaria en magnitudes moi elevadas. 10.000 millóns de TEP, pero UNHA SEXTA PARTE DÁ POBOACIÓN UTILIZA VOS DOUS TERZOS DE TODA ESA ENERXÍA e MAIS DE 1500 MILLÓNS DE PERSOAS NON TEÑEN ACCESO Á ELECTRICIDADE (Potencial de crecemento dá demanda).

Actividade 4: busca un mapamundi sobre ou consumo de enerxía (o máis recente posible)

Actividade 5: DEBATE SOBRE O Modelo enerxético actual

Proven en 4/5 de Combustibles Fósiles ou enerxías non renovables:

- a) carbón. Ou seu peso decrece. Supón ou 20% dá demanda enerxética. Enerxía sucia que ademáis dana a saúde dúas mineiros e ou seu durísimo contorno de vida. Alemania e Francia 1ª metade do S.XX
- b) HidroCarburos. Custo extracción baixo. Necesitan grandes inversións en transporte e transformación que se rendibilizan con consumos moi elevados. CASE AS DÚAS TERCEIRAS PARTES do consumo enerxético. As súas RESERVAS SON PEQUENAS, esgotaranse. Plagado de guerras relacionadas con el. As dúas terceiras partes localízanse en países musulmáns: Oriente Medio e Asia Central. Ou que precisa dun diálogo profundo entre estas dúas “culturas”. Pero tamén teñen que estar presentes vos pobres do mundo neste diálogo.
- c) enerxía nuclear. Problemática accidentes nucleares.Fukushima
- d) enerxías alternativas: representan na actualidade un reto.

ACTIVIDADE 6 . En base aos datos que tes elabora un gráfico sobre a EVOLUCIÓN DO CONSUMO MUNDIAL DE ENERXÍA PRIMARIA NON MUNDO E COMENTAO.

c) POR QUE É NECESARIO Ou ESTUDO DOS ECOSISTEMAS DENDE A ECONOMÍA?

Calquer recurso forma parte dun ecosistema: acuático (mariño ou auga doce ou terrestre (pradería, bosques e tundras). A EXPLOTACIÓN ECONÓMICA DUN RECURSO precisa do coñecemento do comportamento deste ecosistema.

Calquera ecosistema reúne tres características:

A complexidade, que se mide pola biodiversidade (canta máis biodiversidade, máis especies animais e vexetais, máis riqueza). A destrución terá grandes repercusións na base alimentaria das poboacións, alteracións climáticas, etc

A interdependencia. En calquera ecosistema hai produtores primarios, vos vexetais verdes dependentes dá enerxía solar, e produtores secundarios ou consumidores que dependen doutros organismos que toman como alimento (herbívoros, carnívoros, onnívoros). Vos seres humanos formamos parte das cadeas tróficas. A nosa base de alimentación dependerá do estado de saúde dous ecosistemas.

A limitación dous recursos. Calquera ecosistema ten límites, na dispoñibilidade de terras, de auga, das fontes enerxéticas. Mesmo hoxe en día vos límites se manifestan nos sumidoiros, a atmosfera é incapaz hoxe en día de assimilar a cantidade de contaminantes que recibe.

d) CAL SON AS FUNCÍONS ECONÓMICAS DO ECOSISTEMA?

Orixe dá produción: fonte de recursos: auga, ar, sol, alimentos, materias primas, combustibles fósiles e formas de enerxía diversas. Os RN poden considerarse STOCK cando referímonos a cantidade acumulada de dito recurso. A cantidade usada polos procesos produtivos denomínase FLUXO. O bosque produce o fluxo dá madeira, os pozos de petróleo ou fluxo do crú, os peixes o fluxo dá pesca.

Receptáculo dá produción e do consumo

Os residuos aparecen en cada etapa do proceso produtivo. Dende a extracción de minerais, a fabricación industrial ou o consumo van parar de novo á Natureza producindo contaminación e deterioro medioambiental.

Algúns poden ser reciclables, volvéndose a incorporar no proceso económico. Os residuos poden ser sólidos (lixos urbanos), líquidos (verquidos) ou gaseosos (dióxido de sofre ou óxidos de nitróxeno que se mesturan co auga dá chuva formando a chuva aceda)

Lugar de lecer e goce que proporciona satisfaccións Os espazos naturais non teñen valor monetario, pero a calidade ambiental vai estreitamente unida á calidade de vida e a outros servizos. Ou seu valor é inconmensurable.

e) TAXAS SOSTIBLES DE EXPLOTACIÓN ECONÓMICA

O Desenvolvemento sustentable defínese como “un conxunto de vías de progreso económico, social e político que atendan as necesidades do presente sen comprometer a capacidade das xeracións futuras para satisfacer as propias necesidades”

Producir máis con menos (menos uso dos recursos, mellorar tecnoloxía e reciclaxe)

- Reducir a explosión demográfica
- Redistribuir a favor dos pobres
- Frear o crecemento

Un Recurso Renovable a taxa de explotación (uso) non pode ser maior que a de rexeneración. Bosque, o crecemento das novas plantacións é maior que a tala.

Para un Recurso Non Renovable non é posible rexeneralo, así que se propón que a taxa de explotación non pode ser maior que a taxa á que unha fonte renovable poda substituír ou elemento non renovable. Parte dos beneficios dun pozo de petróleo poden investir. se en acumuladores solares

Para un elemento contaminante a taxa de emisión debe ser menor que a capacidade de asimilación do Medio.

2.2 FACTOR TRABALLO.. POBOACIÓN MUNDIAL

En sentido estrito entenderemos a poboación ocupada.

En sentido amplo, entedemos A POBOACIÓN MUNDIAL

ACTIVIDADE 7 : REPRESENTA A EVOLUCIÓN DÁ POBOACIÓN DENDE ALEXANDRO MAGNO ATE Ou ANO 2.000

a) debátes sobre a explosión demográfica

PREVESE QUE NON ANO 2050 HABERÁ NO MUNDO 9.300 MILLÓNS DE HABITANTES. Prevese que a poboación dos 48 países menos adiantados triplicarase e destes 6 países (China, India, Pakistán, Nixeria, Bangladesh e Indonesia) acollerán a metade do crecemento

COMO XA SABEMOS, A MAIOR PARTE DÁ POBOACIÓN MUNDIAL VIVE NAS rexións MENOS DESENVOLVIDAS .

Os fillos nas sociedades tradicionais desempeñan funcións económicas de grande importancia (reforzan a economía familiar, son man de obra para buscar auga, leña, coidar aos vellos, etc). É moi fácil dende ou mundo desenvolvido dicir que hai que diminuír as taxas de fecundidade, pero a realidade é **MÁIS COMPLEXA**

O CONFLITO ENTRE POBOACIÓN CRECENTE E RECURSOS ESCASOS THOMAS MALTHUS: Ensaio sobre os principios da poboación (1798) .

Viviou os inicios da Revolución Industrial: Rápida industrialización e urbanización de Inglaterra /Nivel crecente de pobreza /Forte crecemento urbano. As malas condicións de vida e o réxime de asistencia aos pobres, potenciaba a imprevisión da poboación

Argumento do Ensaio:

A Poboación sen límites crece geométricamente mentres os alimentos crecen aritméticamente. Son necesarios os controis de crecemento

Non aceptaba os argumentos socialistas de desigual distribución de poder e riqueza para xustificar a pobreza .Os pobres son responsables porque teñen familias demasiado grandes

Informe encargado polo Club de Roma, publicado en 1972

Club de Roma: asociación privada fundada a finais dos anos 60 e composta por empresarios, científicos e participantes na vida pública internacional.

Dirixido por Dennis Meadows (Grupo de Dinámica de Sistemas do MIT)

Conclusións do informe:

A poboación e a produción non poden seguir crescendo indefinidamente. De manterse as tendencias actuais o planeta alcanzará os límites do seu crecemento nos próximos 100 anos (a mediados do século XXI), provocando un colapso. Descenso súbito tanto da poboación como da capacidade industrial. Pódense alterar estas tendencias de maneira que cada persoa poida satisfacer as súas necesidades básicas, pero iso require **conseguir a estabilidade ecolóxica e económica duradeira.**

Canto antes se empeze a traballar neste sentido, maiores serán as probabilidades de éxito. **Aínda non é demasiado tarde (1972)**

Vinte anos máis tarde, os Meadows realizaron un segundo informe, coñecido como *Máis aló dos límites do crecemento* (1992) . Nesta segunda parte, afirmaban que xa se pasaron certos límites e que ou se poñía freo ao crecemento desmedido ou chegaría o colapso global. Entre as conclusións ás que chegaron destacan:

- 1.- O emprego de recursos e a xeración de contaminación pasaron as taxas sostenibles
- 2.- Se non hai reducións considerables nos fluxos de enerxía e de materia, o mundo está abocado a un declive rápido e fóra de control
- 3.- Para evitar este declive, será necesario reducir o crecemento do consumo material
- 4.- É técnica e economicamente realizable lograr unha sociedade sostenible
- 5.- O paso a unha sociedade sostenible ten que lograrse mediante o equilibrio entre os nosos obxectivos a curto e a longo prazo, poñendo especial énfase na *calidade de vida*.

b) POBOACIÓN ACTIVA, OCUPADA E PARADA.TAXAS

POR traballo entendemos calquera actividade física ou intelectual aplicada ao proceso produtivo.

Nos fogares tamén hai procesos de traballo (reprodución biolóxica: ter e alimentar aos fillos, traballo doméstico, coidado dependentes, etc) pero curiosamente en termos estritamente económicos, só se consideran traballos se son contratados a un/unha traballadora doméstica. O traballo das amas de casa non se considera “produtivo” a pesar das múltiples críticas do movemento feminista.

A clasificación económica atende ao concepto de actividade.

POBOACIÓN ACTIVA, a maior de 16 anos, que pode estar traballando (poboación ocupada: por conta allea – asalariados- ou conta propia –

autónomos-) ou en paro (desempregada)

ACTIVOS = OCUPADOS + PARADOS

POBOACIÓN INACTIVA, a maior de 16 anos que non traballan (labores do fogar, estudantes, xubilados..)..

TAXAS

De actividade: o tanto por cento de xente maior de 16 anos que está en condicións de traballar

De ocupación: o tanto por cento de xente maior de 16 anos que está ocupada, traballando

De paro : o tanto por cento de xente activa, que busca traballo e non o encontra. EPA e INEM

ACTIVIDADE 8 Busca datos sobre paro rexistrado por sexo, idade e sector de actividade. Galicia. Datos máis recentes. Comenta valores absolutos (cifras)e valores relativos (taxas)

CRÍTICAS ao CONCEPTO DE “POBOACIÓN ACTIVA”

A economía sumerxida: Que pasa coas actividades “económicas” das mafias ilegais? A economía oculta move as actividades máis lucrativas no mundo: as armas, as drogas, a prostitución, etc

Que pasa cos inmigrantes ilegais?

Que pasa coas amas de casa???

Que pasa cos 250 millóns de nenos que traballan non mundo e que non aparecen en ningunha estatística

O ANÁLISE DÁ POBOACIÓN MUNDIAL, A PROBLEMÁTICA DÁ EXPLOSIÓN DEMOGRÁFICA ESTÁ EN RELACIÓN DIRECTA CO FACTOR TRABALLO.

c) O paro

España é un dos países que ten unha taxa de paro máis alta, actualmente.

Analicemos un fragmento do artigo de J. Estefanía “O gran saqueo” 9/05/2011
A fase actual de recesión e estancamento ten as súas propias peculiaridades negativas. A máis importante delas é o rápido crecemento da taxa de paro nos sustentadores principais dos fogares (ao antigo "pai de familia") que ascende case a un millón de persoas. En anteriores crises, os efectos negativos do desemprego de mozos e cónyuges compénsanse co emprego dos sustentadores principais e o sistema de protección do paro, que evitaron un intenso aumento tanto da desigualdade e da pobreza como das tensións sociais. Neste contexto de crise, o paro dos sustentadores principais creceu máis e de forma máis veloz que en calquera outro momento da historia. Igualmente revelador neste cambio sociolóxico é o número de fogares nos que todos os activos atópanse desempleados (tamén máis dun millón). Para rematar, é significativo observar o incremento de fogares que non reciben nin

ingresos de traballo, nin do sistema de pensións, nin prestacións por desemprego (por ser os seus integrantes parados de longa duración); é unha poboación cuxo único recurso é o acceso aos sistemas autonómicos de rendas mínimas, dada a recente eliminación do programa temporal de prestación por desemprego e inserción.

Conclusión: o volume de paro e a súa composición son a manifestación máis tanxible do empeoramento dos indicadores sobre o estado da distribución da renda en relación con obxectivos razoables de equidad. Aínda que a crise afectou a todos, a capacidade de defensa e recuperación é moi diferente segundo o lugar que cada cal ocupa na distribución da renda. aumentou o risco de pobreza entre os parados, aínda que mellorou ese mesmo índice entre os pensionistas.

Dúas notas finais: malia os esforzos realizados desde as políticas públicas, a insuficiencia de medidas de protección ao desemprego, a falta de articulación das rendas mínimas autonómicas e as restriccións financeiras das Administracións públicas suscitan serios interrogantes sobre o perigo de inestabilidade social. Para rematar, os analistas advirten contra un espejismo: a recuperación económica, á luz da experiencia, non implica unha mellora inmediata das variables distributivas, dada a segmentación do mercado de traballo e a precariedade de moitos dos empregos creados.

Joaquín Estefanía é o director do Informe sobre a Democracia en España, da Fundación Alternativas.

2.3 FACTOR CAPITAL ou TECNOSFERA

a) CAPITAL MATERIAL: INFRAESTRUTURAS E FBC

En sentido estrito, cando falamos de factor capital dende ou enfoque da economía como ciencia da produción, entendemos CAPITAL MATERIAL: edificios, maquinaria, instrumentos de traballo, equipos informáticos.... Factor de produción que non é orixinario (ao contrario do factor terra e ou factor traballo) senón que xa foi producido, un factor duradeiro que a súa vez é un produto da economía.

As nosas vivendas, as autopistas, os cables que levan a electricidade, as redes informáticas.... Son exemplos de bens de capital que teñen que producirse antes de poder ser utilizados. Algunhas empresas fabrican maquinaria textil que despois utilizan para fabricar vestidos, outras motores que se utilizan na fabricación de automóbiles, etc. Todos estes bens e servizos fabricados se coñecen en términos económicos como FORMACIÓN BRUTA DE CAPITAL. Inclúese neste termino ás INFRAESTRUTURAS (pontes, estradas, autopistas, portos, aeroportos, canalizacións, e un longo etc)

FORMACIÓN BRUTA DE CAPITAL fai referencia ao consunto de bens e servizos de capital fabricados por un país nun ano. Tamén denominanse bens de INVESTIMENTO.

INFRAESTRUTURA é un concepto máis amplo porque atende ao ACERVO de capital material do que dispón unha sociedade. Referímonos a edificios, vías de comunicación, portos e aeroportos, instalacións de antenas, e un longo etc.

Utilizando unha cana de pescar (que é equipo de capital), o tempo adicado á pesca é moito máis produtivo dende o punto de vista da cantidade de peixe capturado diariamente. Utilizando aínda máis **capital**, por exemplo, redes e barcos pesqueiros, a pesca é suficientemente produtiva para alimentar a máis persoas e permitir vivir ben a quen manexan as redes e o equipo especializado

TECNOSFERA é un concepto que fai referencia a todo aquilo creado polo ser humano, que se interpón entre a Natureza e o propio ser humano.

EN SENTIDO AMPLO

O Banco Mundial establece catro tipos de capital:
O capital asociado aos bens de produción, o tradicionalmente considerado.
O capital natural constituído polos aspectos ambientais e considerado dentro da economía de recursos naturais.
O capital social, que está conformado polas bases institucionais e culturais necesarias para que unha sociedade funcione adecuadamente.
E o capital humano, concibido como o investimento que se fai nos individuos mediante a educación e os programas de saúde.

(Serageldin, 1996)

b) CAPITAL NATURAL

O concepto de capital natural ten un antecedente claro no factor de produción *terra* considerado pola economía clásica.

A noción de capital natural non quedaría formalizada ata principios dos anos 90, grazas a traballos desenvolvidos nos campos da economía ambiental e a economía ecolóxica (véxase Pearce e Turner, 1990; Costanza e Daly, 1992).

Costanza e Daly (1992) definiron capital natural como todo stock que xera un fluxo de bens e servizos útiles ou renda natural ao longo do tempo. Dita definición, persistiu ata a actualidade na literatura con pequenas variacións ou matices. No entanto, desde unha perspectiva ecolóxica, o capital natural non pode ser concibido como un simple stock ou agregación de elementos. A parte destes compoñentes (*estrutura* do ecosistema), o capital natural engloba todos aqueles procesos e interaccións entre os mesmos (*funcionamento* do ecosistema) que determinan o seu integridad e resiliencia ecolóxica.

Existe un importante consenso entre os economistas ambientais e ecolóxicos na idea de que gran parte da crise ecolóxica explícase pola vixencia dun sistema (de contabilidade para os primeiros, económico para os segundos) que fai invisible a degradación ecolóxica que a miúdo acompaña á actividade económica. Neste sentido, parece lóxico apostar polo desenvolvemento de ferramentas conceptuais que permitan reflectir a importancia do papel que xogan os ecosistemas no benestar humano, non só cando son obxecto de explotación, senón tamén cando son conservados. Conceptos como o de capital natural ou servizos dos ecosistemas son claros exemplos de ferramentas que reflexan a importancia do capital natural

c) O Capital Humano: NOOSFERA?

Refírese ao coñecemento práctico, as habilidades adquiridas e as capacidades apresas dun individuo. Estas capacidades realizadas adquirense co adestramento, a educación e a experiencia. O obxectivo xeneral é incrementar a produtividade

Podemos falar de capital humano, capital do coñecemento ou capital da intelixencia. O saber do individuo conta cada día mais. O coñecemento é considerado a forza produtiva principal. Pero tamén hai que ter en conta os coñecementos xerais da sociedade. André Gorz fai un estudo pormenorizado da importancia do *Knowledge economy*. O estudioso americano Jeremy Rifkin sostivo, no seu libro «*L'era dell'accesso*», que o capital cognitivo inmaterial xoga un rol central na creación de valor, e representa o compoñente máis importante do capital empresarial. Consideramos primeiro de nada a capacidade artística, a fantasía e a creatividade, moi requiridas no ámbito publicitario, no marketing, no deseño, na innovación,... Pero respecto dos medios de produción do pasado presenta unha diferenza determinante: é reproducibile, practicamente a custo cero, en cantidade ilimitada. A aritmética do capitalismo cognitivo. Cerebros ao traballo. -ANDRE GORZ- II Manifesto 15 de xuño de 2003

d) A TECNOLOXÍA, a investigación e o desenvolvemento

Ou momento histórico determina o cambio tecnolóxico que se manifesta de diversas maneiras:

Producindo máis bens e servizos con menos factores

Mellorando a calidade dos produtos que xa existen. Se un invento permite unha nova técnica para producir definimos a invención do proceso e cámbia a forma ou crea un ben completamente novo (invención de produto). Unha vez que un invento aplicase ao conxunto das actividades económicas", defínese a innovación , que pode ser tamén de proceso ou de produto.

"Sen dúbida, o cambio tecnolóxico é un dos determinantes máis importantes da configuración e a evolución da economía. O cambio tecnolóxico mellorou as condicións de traballo, permitiu a redución das horas de traballo, proporcionou un incremento da produción de bens novos e vellos, e aportou moitas dimensións novas ao noso xeito de vivir." *The Economics of Technological Change* , E. Mansfield e E. Mansfield(1968)

I+D+i (INVESTIGACIÓN + DESENVOLVO + INNOVACIÓN)

Os mercados actuais caracterízanse pola forte competencia, onde a tecnoloxía é un factor competitivo. Por iso as empresas invisten en I+D+i, tamén o fai o sector público e outros axentes sociais (Universidade). Ao realizar actividades de I+D estase realizando un investimento.

O I+D (investigación e o desenvolvemento) comprende investigación básica, investigación aplicada e desenvolvemento experimental. Hoxe en día fálase de I+D+i, (innovación), e a lei garante mediante a concesión de patentes o uso exclusivo durante certo tempo de inventos e innovacións.

Investigación científica (I) Exemplo: obtense no laboratorio un novo composto

Desenvolvemento tecnolóxico (D): Exemplo: o novo composto úsase para mellorar o rendemento do combustible

Innovación tecnolóxica (i): introdución dun novo ou moi mellorado produto ou proceso ou método de comercializar ou organizar,.. Para que haxa innovación é necesario un novo coñecemento ou un uso novo de coñecemento existentes: unha nova tecnoloxía

EX: co novo combustible redúcese a emisión de gases contaminantes

Países como USA ou Xapón destinan a I+D cerca do 3% do seu PIB, mentres que España está ao redor do 0,9%, o que fai que teñamos unha dependencia tecnolóxica do exterior.

O INE publica cada ano a Estatística sobre actividades de I+D

e) AMORTIZACIÓN OU GASTO POLA DEPRECIACIÓN DO CAPITAL FIXO

En termos económicos referímonos á depreciación ou PERDA DE VALOR dun ben de capital, en termos contables chamados de Inmobilizado (investimento a longo prazo para a empresa: locais, maquinas, ferramentas, equipos, ...)

A amortización é a cuantificación dá depreciación

. Esta depreciación pode ser motivada por tres causas:

- Depreciación física ocasionada polo simple paso do tempo, aínda que o ben non fose empregado en ningunha actividade produtiva.
- Depreciación funcional a causa dá utilización do ben.
- Depreciación económica, tamén chamada obsolescencia, motivada pola aparición de innovacións tecnolóxicas que fan que o ben sexa ineficiente para o proceso produtivo.

Existen varios métodos de cálculo dá amortización, dos activos inmovilizados (cotas fixas, crecentes, decrecentes,...). Trátase de técnicas aritméticas para repartir un importe determinado, o valor a amortizar, en varias cotas, correspondentes a varios períodos.

3. OS BENS E SERVIZOS FINAIS

3.1 AS ACTIVIDADES DE PRODUCCIÓN

- a) **PRODUCCIÓN:** Elaboración de produtos terminados (bens e servizos) a partir da combinación dos factores produtivos (recursos naturais, traballo e capital) seguindo uns procedementos establecidos previamente (tecnoloxía).

A produción consiste nunha serie de actividades para transformar uns inputs ou entradas (materias primas, enerxía, man de obra, equipos, locais, edificios, etc...) nunhas saídas ou outputs que son os bens (produtos fabricados) ou servizos.

Aprovisionamento de inputs ----- transformación/ tecnoloxía-----distribución de outputs

Pódese dicir que producir é aumentar o valor dos bens e servizos ofrecidos, combinando factores produtivos, para satisfacer as necesidades dos clientes. (CADEA DE VALOR)

Obxectivos:

Eficiencia: obter o produto co mínimo custo

Calidade: define o valor do produto

Rapidez: reducir o tempo de entrega (ao cliente onde e cando o necesite)

Flexibilidade: facer produtos que se adapten aos gustos de cada cliente.

- b) **TIPO DE BENS.** Clasificación de bens e servizos

Segundo a exportabilidade

Bens mobles (transables) e inmuebles (non transables): Os «bens mobles» son aqueles con os cales pódese comerciar: libros, maquinaria, etc. Os «bens

inmuebles: algúns tipos de servizos ou as casas, pois non poderán ser exportados ou enviados ao exterior.

Segundo a relación coa demanda doutros bens

Os bens **complementarios**, como os automóviles e a gasolina,.

Os **bens substitutivos**. Un exemplo deste tipo de bens son a mantequilla (produto derivado do leite) e a margarina (produto vegetal).

Dous bens son **independentes**, se a variación do prezo dun ben non inflúe na cantidade demandada doutro ben, mantendo constante todos os demais factores.

Segundo a durabilidade

Bens **de consumo** (non durables) e **de equipo/capital** (durables). Os bens perecederos, como os alimentos, caducan e deixan de ser útiles. Os bens duradeiros, como os de capital, non satisfán necesidades directamente senón indirectamente. Un exemplo serían as máquinas

Segundo a súa función

Ben de **consumo**, son bens que non buscan producir outros bens ou servizos por exemplo, a comida (ben de consumo non perdurable).

Ben **intermedio**, como a madeira pois se utiliza para fabricar outros bens, por exemplo, mobles.

Ben **de capital**. Son os factores de produción constituídos por inmobles, maquinaria ou instalacións de calquera xénero, que, en colaboración con outros factores, principalmente o traballo e bens intermedios, destínanse á produción de bens de consumo.

Segundo o réxime de propiedade e usufructo. A maioría dos economistas clasifican os bens de acordo á súa propiedade en dous grandes grupos: **Bens privados** ou individuais e **Bens comúns** ou colectivos. Os economistas modernos distinguen catro grandes grupos en función de de que teñamos que pagar polo seu uso e de que o utilice unha persoa impida que o utilice outra.

1: **Bens privados** un ben de consumo privado, independentemente de quen sexa o propietario dunha maceira, unha vez que alguén se come a mazá esta é “consumida” e a cantidade de mazás dispoñible diminúe.)

2: **Monopolios Naturais** ou **Bens de Empresa pública** ou de **Pago por uso**: por exemplo, Peaje).

3: **Bens públicos** ou **Bens Públicos Puros**: aqueles que non se paga polo seu uso nin tampouco interfere o uso privado no goce colectivo (aire, augas de choiva, coñecemento, etc).-

4: **Recursos comúns** ou **Bens comúns**: peces no océano, medio ambiente, etc

c) os custos dá produción. Ingresos e beneficios

Antes de clasificar os diferentes tipos de custos que teñen as empresas convén aclarar o concepto económico de custo que é algo diferente do que se entende normalmente xa que inclúe o custo de oportunidade. O custo de oportunidade é o valor que se puidese obter cunha dedicación diferente dos recursos.

Supoñamos que un pequeno comerciante inviste os seus aforros, poñamos 1 millón de euros, nun pequeno comercio. Aínda que contrata un dependente, el mesmo leva directamente o negocio e dedica o día enteiro á súa administración. Ao final de ano, cando fai as súas contas observa que ha ter uns ingresos de 50.000 euros e contabiliza como custos os 25.000 euros de mercancías que comprou e os 10.000 euros que cobrou o dependente. O resto, 15.000 euros, considéranlo beneficio e lévallo á súa casa. As súas contas son as descritas no cadro.

AS CONTAS DO TENDERO			
Ingresos		50.000 €	
Costes			
	Mercancías	25.000 €	
	Nóminas	10.000 €	
Total costes		35.000 €	
Beneficios		15.000 €	

Con todo o comerciante non ha ter en conta os custos de oportunidade. Si cos seus aforros, no canto de comprar o local, comprase Letras do Tesouro ao 5% estaría obtendo un rendemento de 50.000 euros, rendemento ao que está renunciando e que hai que contabilizar como un custo da tenda. Ademais, o seu traballo como administrador da tenda tamén merece un soldo; outra empresa podería contratalo e pagarlle 15.000 euros por realizar un traballo similar, de forma que ao dedicar o seu tempo ao seu negocio está renunciando a devandito soldo. Utilizando o concepto económico de custo hai que facer as contas como se recolle no cadro achego.

AS CUENTAS DO ECONOMISTA			
Ingresos		50.000 €	
Costes correntes			
	Mercancías	25.000 €	
	Nóminas	10.000 €	
Costes de oportunidade			
	Intereses del capital	50.000 €	
	Soldo del empresario	15.000 €	

Total costes	100.000 €
Beneficios (pérdidas)	(50.000) €

Custos fixos e custos variables

* Esta clasificación é válida no curto prazo, porque a longo prazo todos son custos son variables. Custos fixos (CF): son aqueles que non dependen do nivel de produción, se incurre neles aínda que a empresa non produza nada, son recursos fixos para a empresa. Exemplos: aluguer do local, amortización de maquinaria,...

Custos variables (CV): son proporcionales ao número de unidades que se producen, dependen do nivel de produción Exemplos: materias primas, suministros,...

Custos directos: asociados directamente á produción, pódense asignar a cada produto. Exemplo: horas de man de obra, nº de unidades de materia prima, enerxía...

Custos indirectos: son comúns a diversos produtos e difíciles de asignar, polo que se usan criterios de asignación. Exemplos: aluguer do local, publicidade, administración...

Os beneficios son a diferenza entre ingresos e custos Os ingresos correspóndense coas vendas da empresa:

p = prezo de venda

Beneficio (BT) = Ingreso Total (IT) – Custo Total (CT)

$$IT = p \cdot Q$$

Dunha maneira simple e un pouco esquemática poderíamos falar de custos dos factores necesarios para levar a cabo a produción

Custos das materias primas e enerxéticos

Custos da man de obra

Custos de amortización ou depreciación da maquinaria.

Tamén convén distinguir entre custos internos e custos externos.

Os ingresos e o beneficio

OS INGRESOS veñen determinados pola cantidade de unidades vendidas nun periodo de tempo multiplicadas polo seu prezo.

$$\text{Ingresos} = Q (\text{n}^\circ \text{ de unidades}) * P (\text{prezo})$$

O beneficio será a diferenza entre vos ingresos e vos custos totais dá produción.

Beneficio = Ingresos - Gastos

d) Os sectores de actividade

Primario

Secundario

Terciario

e) produtividade

Calquera empresa quere sacar o máximo provecho dos seus recursos produtivos, é dicir, ser eficiente. Para medir a eficiencia úsase a produtividade.

A **PRODUCTIVIDADE** mostra a relación (en uds físicas ou monetarias) entre a cantidade producida e a cantidade de factores usados. **PRODUCTIVIDAD DUN FACTOR**: relaciona o volume de produto obtido coa cantidade de factor empregada. Pódese establecer a produtividade do factor traballo, capital, materias primas,...

Productividad factor traballo = Producción total / Horas traballadas ou nº de traballadores,...

Productividad factor capital = Producción total / Horas-máquina ou nº de máquinas,...

Exemplo: En 2009 Boinas Elósegui fabricou 75.000 boinas, empregando para iso 20 traballadores e 10 máquinas. Facendo 1500 horas e 2000 horas por traballador e máquina ao ano:

Productividad factor traballo = $75.000 / 20 \cdot 1500 = 2,5$ boinas por traballador e hora traballada

Productividad factor capital = $75000 / 10 \cdot 2000 = 3,75$ boinas por máquina e hora

TAXA VARIACIÓN DA PRODUCTIVIDAD: mide a evolución da produtividade de Exemplo:

Tasa de variación da Productividade traballo 2010 – Productividade traballo 2009
productividade do factor traballo = $\frac{\text{Productividade traballo 2010} - \text{Productividade traballo 2009}}{\text{Productividade traballo 2009}} \cdot 100$
(2009-2010)

Usando os datos do exemplo anterior **Productividad factor traballo (2009) = 2,5 boinas por traballador e hora traballada e supoñendo que Productividad factor traballo (2010) = 2,75 boinas por traballador e hora traballada. Podemos estudar a evolución da produtividade do factor traballo**

Tasa de variación (2009-2010) = $2,75 - 2,5 / 2,5 \cdot 100 = 10\%$

Podemos concluir que, no exemplo, aumentou a produtividade do factor traballo un 10% nun ano.

PRODUCTIVIDADE GLOBAL: mostra a relación entre o valor da produción e o custo total dos factores produtivos empregados no seu obtención.

3.2 AS ACTIVIDADES DE DISTRIBUCIÓN E DE CONSUMO

DISTRIBUCIÓN

A distribución trata de como facer chegar fisicamente o produto (ben ou servizo) ao consumidor;. Por exemplo, unha bebida refrescante ten un valor pola súa marca, imaxe... a distribución comercial aumenta o valor tempo e valor lugar poñéndoa a disposición do cliente no momento e lugar en que a necesita ou desexa comprala.

Con frecuencia existe unha cadea de intermediarios, na que cada un pasa o produto ao seguinte eslabón, ata que finalmente alcanza ao consumidor ou usuario final. Este proceso coñécese como canle de distribución ou cadea.

Tipos de canles

Axente, son persoas intimamente relacionadas á empresa que deben respectar zonas geograficas de venda e cumprir cotas

Mayoristas adquiren os seus produtos directamente dos fabricantes ou dos axentes, venden aos minoristas ou outros fabricantes

Minorista (tamén chamado detallista), que vende ao cliente final.

CONSUMO

Consumo (do latín: *cosumere* que significa gastar ou destruír) é a acción e efecto de consumir ou gastar, ben sexan produtos, e outros xéneros de vida efémera, ou bens e servizos, como a enerxía, entendendo por consumir como o feito de utilizar estes produtos e servizos para satisfacer necesidades primarias e secundarias. O consumo masivo deu lugar ao consumismo e á denominada sociedade de consumo.

En términos puramente económicos enténdese por consumo a etapa final do proceso económico, especialmente do produtivo, definida como o momento en que un ben ou servizo produce algunha utilidade ao suxeito consumidor

O concepto consumo estudarémolo máis adiante desde o punto de vista do gasto ou demanda. Para iso adóitase dividir en:Consumo privado. Valor de todas as compras de bens e servizos realizados polas unidades familiares, as empresas privadas e as institucións privadas sen ánimo de lucro.

Consumo público: Valor de todas as compras e gastos que realizan as administracións públicas no desempeño das súas funcións e obxectivos

ACTIVIDADES. COMPRENSIÓN DE CONCEPTOS

1 Diferenciar entre bens libres e bens económicos. O MAR, A Atmosfera. SON libres?

Hoxe en día, practicamente dunha maneira ou doutra, tódolos bens poden ser catalogados como económicos porque a todos se lles vai asignando un prezo, aínda que sexa de maneira indirecta. [verdade- falso]

2 Diferenciar bens e servizos. Tanxibles e intanxibles

Servizos públicos. Propiedade colectiva exercida por entes públicos.

Bens intermedios e bens finais. Listos para ser utilizados son vos finais

Buscar seis exemplos de bens materiais producidos pola economía e outros tantos de inmateriais ou servizos.

3 Hai na túa cidade ou vila algún servizo público?Que beneficio reporta?

A partir de tres bens finais sinalar vos bens intermedios máis sobresaíntes que se correspondan.

4 Identifica un produto de consumo duradeiro e outro perecedeiro.

5 Ou turismo rural é ou típico produto de consumo de medio ambiente. Un medio depauperado non poderá ofertalos. A conciliación de intereses turismo-conservación do medio, resulta imprescindible

-6 Son os espazos naturais bens libres?Por que?

7 Que bens vincúlanse á oferta turística dun país?

8 Pon exemplos de bens mobiliarios e inmobiliarios, recursos e produtos.

7 Dous seguintes bens, sinalar cales son intermedios e cales finais:

Tubos de ferro / lavadora/ camión/Maquinas/ordenador /local comercial /pasta de papel/Petróleo/tv

8 Busca tres exemplos de bens complementarios e substitutivos

9 Localizar 6 bens de consumo

10 Poñer catro exemplos de bens de investimento

11 Infraestrutura do teu instituto.

ACTIVIDADE DE GRUPO

[http://www.storyofstuff.com/pdfs/annie leonard footnoted script.pdf](http://www.storyofstuff.com/pdfs/annie_leonard_footnoted_script.pdf)